

राज्यातील ग्रामपंचायती, पंचायत समित्या व जिल्हा परिषदांमध्ये तसेच ग्रामविकास विभागाच्या अधिपत्याखालील इतर कार्यालयांमध्ये GST TDS, Income Tax वरील TDS/TCS तसेच Labour Cess, रॉयल्टी आणि इन्ड्युरन्स इत्यादी प्रकारच्या वजावटी यांचा भरणा/ रिटर्न्स भरण्यासाठी एजन्सीची निवड करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

ग्राम विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२४२०/प्र.क्र.१९ /आपले सरकार कक्ष

बांधकाम भवन, २५, मझबान पथ.

फोर्ट, मुंबई-४००००९

दिनांक: १३ सप्टेंबर, २०२१

- वाचा : १. ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२४२०/प्र.क्र.१९/आसक, दि.१० मार्च, २०२१
- २.ग्रामविकास विभाग शासन शुध्दीपत्रक क्रमांक संकीर्ण-२४२०/प्र.क्र.१९/आसक, दि.२९ जुलै, २०२१
- ३.ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२४२०/प्र.क्र.१९/आसक, दि.६ सप्टेंबर, २०२१

प्रस्तावना :-

वित्त मंत्रालय, भारत सरकार यांची शासन अधिसूचना क्रमांक ५०/२०१८, दि. १३ सप्टेंबर, २०१८ तसेच त्या अनुषंगाने वित्त विभाग, महाराष्ट्र शासन यांनी दि.१८ सप्टेंबर, २०१८ रोजी काढलेली अधिसूचना आणि वित्त विभाग परिपत्रक क्रमांक: संकीर्ण-२०१८/प्र.क्र.१४४/२०१८/कोषा-५, दि. २८ सप्टेंबर, २०१८ अन्वये सर्व शासकीय, निम शासकीय संस्था, स्थानिक स्वराज्य संस्था, सार्वजनिक उपक्रमातील आस्थापनांना वस्तू व सेवा कर अधिनियमाखाली GST करावर २% TDS (१% CGST आणि १% SGST किंवा २% IGST) भरणे अनिवार्य आहे. त्याचप्रमाणे आयकर कायद्यातील तरतुदी नुसार आयकरावरील TDS/TCS भरणे अनिवार्य आहे. सदर TDS/TCS ची रक्कम शासनाने निर्धारित केलेल्या वेळेपूर्वी भरणे अनिवार्य आहे. अन्यथा, या

आस्थापनांना दंडात्मक तरतुदी लागू होतात. GST-TDS चे Return वेळेत न भरल्यास रुपये १००/- प्रतिदिन, अधिक कपात रक्कमेवर दंडनीय व्याज व दंड भरावा लागणार आहे. त्याव्यतिरिक्त Income Tax वरील TDS/TCS, Labour Cess, रॉयल्टी आणि इन्श्युरन्स इत्यादी रक्कम देखील विहित वेळेत भरणे आवश्यक असते.

महाराष्ट्र राज्यात एकूण ३४ जिल्हा परिषदा असून त्या अंतर्गत ३५१ पंचायत समित्या व २७,८६८ ग्रामपंचायती आहेत. १५ व्या वित्त आयोगातून सुमारे रु.२९००० कोटीचा निधी पुढील ५ वर्षात प्राप्त होणार आहे. तसेच जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्यांना देखिल दरवर्षी सुमारे १२०० कोटींचा निधी प्राप्त होणार आहे. तसेच पेसा अंतर्गत दरवर्षी सुमारे रु.२६८ कोटी निधी ग्रामपंचायतींना प्राप्त होतो. या निधीमधून निरनिराळी विकासाची कामे घेतली जातात. तसेच जलजीवन मिशनची कामे मोठ्या प्रमाणावर हाती घेतलेले आहे. पाणीपुरवठा व स्वच्छतेसाठी केंद्र शासनाच्या योजना आहेत. आमदारांच्या निधीतूनही मोठ्याप्रमाणावर कामे हाती घेतले जातात. DPTC ची कामे, तीर्थ क्षेत्र विकास, बाळासाहेब ठाकरे ग्रामपंचायत भवन बांधण्यासाठी प्रत्येक ग्रामपंचायतीला सुमारे रु.२० लाखाचा निधी दिल जातो. तसेच ग्रामपंचायतीमध्ये आपले सरकार सेवा केंद्रासाठी स्वतंत्र व्यवस्था निर्माण करण्यासाठी केंद्र शासनाकडून प्रति ग्रामपंचायत रु.४ लाख निधी दिला जातो. ही सर्व कामे मिळून राज्यातील एकूण ग्रामपंचायतींची वार्षिक उलाढाल रु. १० ते १२ हजार कोटी इतकी आहे. प्रधानमंत्री ग्राम सडक योजना, मुख्यमंत्री ग्रामसडक योजना, RGSA, MSRLM इत्यादी योजनांतर्गत मोठ्या प्रमाणावर कामे घेण्यात येतात.

या प्रत्येक संस्थेमध्ये विविध योजनांखाली कंत्राटदारांनी केलेल्या कामासाठी प्रदाने केली जातात. कंत्राटदारांना अदा केलेल्या रकमेतून GST TDS व त्याव्यतिरिक्त Income Tax वरील TDS/TCS, Labour Cess, रॉयल्टी आणि इन्श्युरन्स इत्यादी रक्कम संबंधीत यंत्रणेकडे विहित मुदतीत भरणा करावी लागते. तसेच भरणा केलेल्या रकमेच्या अनुषंगाने विहित मुदतीत Online Returns भरणे अनिवार्य असते. अन्यथा वर नमुद केल्याप्रमाणे या आस्थापनांकडून दंड वसूल करण्याची तरतुद आहे. सदर GST कायद्यामध्ये दुरुस्ती करण्यामागचे कारण म्हणजे बरेचदा सरकारी यंत्रणा ह्या TDS GST Credit घेत नसल्यामुळे काही ठेकेदार सरकारी आस्थापनाकडून GST वसूल करूनही शासनाकडे जमा न करण्याची शक्यता असते. सदर प्रवृत्तीस आळा बसावा यासाठी GST कायद्यात बदल करण्यात आला आहे व TDS बाबतचा भरणा व return विशिष्ट वेळेत भरणे अनिवार्य करण्यात आले आहे. Online Returns विहित मुदतीत भरत नसल्यामुळे अनेकदा संबंधित यंत्रणांकडून त्यांच्यावर नोटीस बजावण्यात येऊन दंड वसूल करण्यात येतो आणि व्याज देखिल भरावे लागते. त्यामुळे आर्थिक नुकसान तर होतेच, त्याचबरोबर स्थानिक स्वराज्य संस्थांवर नामुष्कीची वेळ येते.

ग्रामपातळीवर वित्तीय बाबींचा डेटा भरण्यासाठी प्रशिक्षित मनुष्यबळाच्या अभावी विहित वेळेत रिटर्न्स भरणे शक्य होत नाही. ग्रामसेवकांची पदे मोठ्या प्रमाणवर रिक्त आहेत. एका एका ग्रामसेवकाकडे दोन ते तीन ग्रामपंचायतींचा कार्यभार सोपविण्यात आला आहे. अशा परिस्थितीत ग्रामसेवक पुरेसे लक्ष देऊ शकत नाही. त्यामुळे विहित वेळेत Returns भरले गेले नाहीत तर त्याचा भुदंड ग्रामपंचायतीला सोसावा लागतो. खर्चाची रक्कम अदा करताना टीडीएस कपात न करणे, अयोग्य कपात, वेळेवर भरणा न करणे या सर्व बाबी दंड व व्याज आकारणी साठी कारणीभूत ठरतात. ह्या दंडामुळे होणारे आर्थिक नुकसान थेट ग्रामपंचायतीला तसेच अन्य आस्थापनांना सहन करावे लागतात. या दंडात्मक कारवाई पासून सुटका मिळवण्यासाठी व हे सर्व व्यवहार साध्या सोप्या पद्धतीने करणेसाठी सक्षम व योग्य व्यवस्था/यंत्रणा उभारणे अत्यावश्यक झालेले आहे. बऱ्याचदा चार्टर्ड अकाउन्टंट (CA) किंवा तत्सम व्यवसायिकांकडून मोठ्याप्रमाणावर फी देऊन सदर कामे करून घेतली जातात. त्यामुळे राज्यातील ग्रामपंचायत, पंचायत समिती आणि जिल्हा परिषद तसेच ग्रामविकास विभागाच्या अधिपत्याखालील इतर कार्यालये जसे की महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवन्नोती अभियान (MSRLM), राष्ट्रीय ग्राम स्वराज्य अभियान (RGSA) या सर्व कार्यालयांच्या कार्यपद्धतीत एकसूत्रता येण्यासाठी तसेच विनाकारणचा आर्थिक भुदंड टाळण्यासाठी या सर्व कामांची डेटा एन्ट्री सक्षम सेवा पुरवठादाराकडून करून घेण्यासाठी निविदा प्रकीयेमार्फत मे. जयोस्तूते मॅनेजमेंट प्रा.लि., पुणे या सेवा पुरवठादाराची निवड करण्यात आली असून याबाबतचा शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२४२०/प्र.क्र.१९/आसक, दिनांक १० मार्च, २०२१ निर्गमित करण्यात आला होता. सदर संस्थेला GST return भरण्याच्या कामासोबतच GST किंवा आयकर विभागाकडून आलेल्या आक्षेपाना प्रतिसाद देणे, कर्मचाऱ्यांसाठी हेल्पडेस्क तयार करणे, Tax व कपाती संदर्भात मार्गदर्शन करणे, सॉफ्टवेअर द्वारे संपूर्ण व्यवहाराची नोंद ठेवणे, ग्रामपंचायतीसाठी पूर्ण वेळ अनुभवी व तज्ञ सहाय्यक उपलब्ध करून देणे, विविध स्तरावरील अधिकाऱ्यांना MIS Dashboard उपलब्ध करून देणे, इ. विविध कामे नेमून देण्यात आली होती.

मा. अपर मुख्य सचिव, ग्रामविकास यांनी दिनांक १२ जुलै, २०२१ रोजी VC द्वारे सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचे समवेत या कामाचा आढावा घेतला असता बऱ्याच जिल्हा परिषदा स्वतःच्या कर्मचाऱ्यांकडून हे काम करून घेतात किंवा स्थानिक पातळीवर कमी खर्चात काम करून घेण्यात येत असल्याचे चर्चेदरम्यान निदर्शनास आले. मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्यांसमवेत सांगोपांग चर्चा केल्यानंतर ग्रामपंचायत व्यतिरिक्त इतर कार्यालयांमध्ये शासनाने निविदा प्रक्रियेद्वारे निवड केलेल्या संस्थेकडून काम करून घेणे ऐच्छिक करण्याचा निर्णय शासन शुध्दीपत्रक दिनांक २९ जुलै, २०२१ अन्वये घेण्यात आला. तसेच शासन निर्णय दि.६ सप्टेंबर, २०२१ अन्वये ग्रामपंचायतींना देखील सदरहू संस्थेकडून काम करून घेणे ऐच्छिक करण्यात आले. यासंदर्भात मा. मंत्री, ग्रामविकास यांनी दिनांक १३ सप्टेंबर, २०२१ रोजी मा. अपर मुख्य सचिव, ग्रामविकास यांच्यासमवेत सदर योजनेचा आढावा घेतला असता मात्र शासनाने निर्णय घेतल्यानंतर

देखील अद्याप कोणत्याही ग्रामपंचायतीने सदर संस्थेकडून काम करून घेण्यासाठी प्रतिसाद दिलेला नसल्याची बाब निदर्शनास आली. वास्तविक GST वा तत्सम करांचे रिटर्न्स भरण्यासाठी शासनाने ग्रामपंचायतींना प्रशिक्षित मनुष्यबळ उपलब्ध करून दिले होते. परंतु ग्रामपंचायती सदर संस्थेकडून काम करून घेण्यास इच्छुक नसतील तर त्यांना सक्ती करणे योग्य नसल्याने यासंदर्भात शासनाने घेतलेल्या निर्णयाचा पुर्नविचार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

राज्यातील ग्रामपंचायती, पंचायत समित्या व जिल्हा परिषदांमध्ये तसेच या विभागाच्या अधिनस्त इतर शासकीय कार्यालयांमध्ये GST TDS, Income Tax वरील TDS/TCS तसेच Labour Cess, रॉयल्टी आणि इन्ड्युरन्स इत्यादी प्रकारच्या वजावटी यांचा भरणा/ रिटर्न्स भरणेकरिता मे जयोस्तुते मॅनेजमेंट प्रा.लि. या संस्थेची निविदा प्रक्रियेद्वारे केलेली निवड रद्द करण्यात येत आहे.

२. यासंदर्भात शासनाने निर्गमित केलेला ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२४२०/प्र.क्र.१९/आसक, दि.१० मार्च, २०२१ व त्याअनुषंगाने निर्गमित केलेले शासन शुध्दीपत्रक दि.२९ जुलै, २०२१ आणि शासन निर्णय दि.६ सप्टेंबर, २०२१ रद्द करण्यात येत आहेत.

३. यासंदर्भात शासनाने मे जयोस्तुते मॅनेजमेंट प्रा.लि. या संस्थेसोबत दि.३० मार्च, २०२१ रोजी केलेला करारनामा रद्द करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२११०१४०९४९३८३५२० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(प्रविण देविचंद जैन)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
४. मा. सभापती विधान परिषद यांचे खाजगी सचिव
५. मा. अध्यक्ष विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन मुंबई
६. मा. विरोधी पक्ष नेते विधान परिषद/ विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन मुंबई
७. सर्व विधानमंडळ सदस्य, विधानभवन मुंबई
८. शासनाचे मुख्य सचिव

९. प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन मुंबई
१०. सर्व मंत्री आणि राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक
११. मंत्रालयीन सर्व विभाग
१२. सर्व विभागीय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य
१३. सर्व उप सचिव, ग्राम विकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई,
१४. सर्व जिल्हाधिकारी
१५. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१६. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र ग्रामिण जीवनोन्नती अभियान, सीबीडी बेलापुर, नवी मुंबई
१७. राज्य प्रकल्प संचालक, राष्ट्रीय ग्राम स्वराज अभियान, पुणे
१८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपुर
१९. महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपुर
२०. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी.
२१. गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
२२. ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी, ग्रामपंचायत (सर्व)
२३. सर्व कार्यासने, ग्रामविकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई.
२४. मे जयोस्तुते मॅनेजमेंट प्रा.लि. पुणे.
२५. निवडनस्ती (आपले सरकार कक्ष)

प्रत माहितीसाठी,

१. मा.मंत्री (ग्रामविकास), यांचे खाजगी सचिव
२. मा.राज्यमंत्री (ग्रामविकास), यांचे खाजगी सचिव
३. मा.अपर मुख्य सचिव (ग्रामविकास विभाग) यांचे स्वीय सहायक